การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้เพื่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์
The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning Effectiveness.

ไกรวิทย์ สุขวิน และนัฏฐิกา สุนทรธนผล
Kraiwit Sukwin and Nuttika Soontorntanaphol

Received: 8 April 2022, Revised: 28 June 2022, Accepted: 29 June 2022

บทคัดย่อ

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดและสร้างความเข้าใจองค์ความรู้เนื้อหาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ (Online) การให้ความสำคัญกับสื่อการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจและสร้างความเข้าใจในบทเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก แต่ยังพบปัญหาการขาดการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ ซึ่งก็เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้เกิดประสิทธิผล บทความนี้จึงมุ่งเสนอปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ โดยการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร พบว่า สาเหตุของปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ คือ 1) บริบทสังคมและภาวะวิกฤต 2) การไม่ยอมรับและไม่ปรับตัว 3) ปัญหาทางการเงิน และ 4) ปัญหาเชิงนโยบาย ทั้งนี้ การจัดการปัญหาสามารถนำแนวคิดของ Kurt Lewin มาประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การละลายพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลง และการสร้างพฤติกรรมใหม่ ในส่วนสุดท้ายคือข้อเสนอแนะของผู้บริหารเพื่อการกำหนดแนวทางหรือนโยบายการสร้างการเปลี่ยนแปลงองค์กร ประกอบด้วย 1) นโยบายของผู้บริหาร 2) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การจัดอบรม และ 5) การสนับสนุน

คำสำคัญ : การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้, การเรียนออนไลน์, การแก้ปัญหาการสอน

Abstract

Instructional media is a significant tool for transference and knowledge building of subject content, especially in online learning. The place importance on instructional media that can stimulate interest and building an understanding of the lesson are essential. However, there was also a problem of lack of access to instructional media, and it is the obstacle in effectiveness of online education. This

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

article aims to show the issues of accessibility to instructional media by document analysis. The study shows that cause for accessing the instructional media as 1) social context and the pandemic, 2) disapproval and non–adaptation, 3) financial issues and 4) policy problems. However, problem–solving can be applied to three stages of the Kurt Lewin concept include; unfreezing stage, changing or moving stage and refreezing stage. And the last part presented the suggestion to school director for policy formulation of organizational changes as 1) executive policy, 2) creation of learning innovation, 3) learning management, 4) training and 5) support.

Keywords : Access to Instructional Media, Online Learning, Solving of Teaching Problems

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เป็นการประกอบขึ้นของความรู้ที่ส่งต่อจากบุคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง มนุษย์ทั้งมวลล้วนแต่ได้รับการส่งต่อความรู้ ความคิด ทัศนคติ ระเบียบปฏิบัติ ประเพณี และวัฒนธรรมตั้งแต่เยาว์วัยต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมตามแต่การสังกัดในสถาบันทางสังคมนั้นได้ และรูปแบบการเรียนรู้โดยอิงสังคมนี้ไม่มีสูตรสำเร็จที่สามารถทำได้แล้วจะจบสิ้น ด้วยสังคมมีลักษณะเป็นพลวัตมีการเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา สิ่งหนึ่งสิ่งใดเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลต่อสิ่งอื่นไม่มากก็น้อย (ฤดีมน ศรีสุพรรณ, 2559, น. 41–42) กระนั้น การเรียนรู้ที่กล่าวถึงนั้นก็เป็นเพียงรูปแบบการเรียนรู้โดยพื้นฐานของบุคคล หากแต่ต้องได้รับการเรียนรู้ที่จัดขึ้นในระบบโรงเรียนอีกทางหนึ่ง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดขึ้นของสถานศึกษานั้น กุลิสรา จิตรชญาวณิช (2563, น. 1–2, 6–7) ให้นิยามว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่าง ๆ โดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดกระบวนการ ซึ่งต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนอยู่ตลอดเวลา ผู้สอนจึงต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ที่ตนสอนเป็นอย่างดี รวมทั้งต้องมีศิลป์ในการถ่ายทอดและจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมด้วย โดยองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หลักสูตร จุดประสงค์ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ผู้สอน และผู้เรียน จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้งหมดนี้ ล้วนแต่เป็นส่วนเสริมเพื่อสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเป้าประสงค์ของศาสตร์ให้กับผู้เรียนทั้งสิ้น

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

ดังที่ทราบแล้วว่า สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และด้วยสถานการณ์ปัจจุบันยิ่งทำให้สื่อการเรียนรู้มีความสำคัญมากขึ้น กล่าวคือ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID–19) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนให้หลากหลายขึ้น ดังนี้ 1) On–Site เป็นการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เหมาะกับโรงเรียนที่มีผู้เรียนน้อย และต้องปฏิบัติตามมาตรการของรัฐอย่างเคร่งครัด 2) On–Air จัดการเรียนรู้ผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 3) Online จัดการเรียนรู้โดยผู้สอนดำเนินการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 4) On–Demand จัดผ่านระบบแอปพลิเคชัน และ 5) On–Hand เป็นการมอบหมายใบงานให้ผู้เรียนทำที่บ้าน (กรมประชาสัมพันธ์, 2564) โดยถือได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online) ได้รับความนิยมมากที่สุด แต่ก็ยังเป็นปัญหาอยู่มาก อาทิ สมาธิในการเรียนของผู้เรียน ความกระตือรือร้น การเรียนไม่ทัน รวมทั้งปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียน (Chaichumkhun J., 2564) เช่นเดียวกับ เบญจวรรณ เรืองศรี และคณะ (2564, น. 44) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ทำให้เกิดปัญหาด้านการเข้าถึง ภาวะถดถอย และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้งยังส่งผลต่อสุขภาพจิตผู้เรียน หรือจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนที่ต้องเรียนรู้แบบออนไลน์จากผลกระทบของสถานการณ์ปัจจุบันในการศึกษาของ Syauqi K., Munadi S. and Triyono M. B. (2020, pp. 881) กล่าวได้ว่า การเรียนออนไลน์ไม่สามารถให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ดีได้ แต่ถึงอย่างไรก็ยังถือเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สะดวก ดังนั้น ในการเรียนจัดการเรียนรู้ออนไลน์จึงจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ให้สามารถจดจ่อกับบทเรียนได้ตลอดระยะเวลาของการเรียน ทดแทนหรือเสริมประสบการณ์ที่ควรได้รับเช่นเดียวกับการเรียนแบบปกติ รวมทั้งการแก้ปัญหาการเข้าถึงรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนอย่างกะทันหัน

ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียน จึงควรมีลักษณะที่หลากหลาย อาทิ รูปภาพ เสียง วิดีโอ บทความ หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความสนใจผู้เรียนส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนนั้น ผู้สอนจึงต้องมีการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้และคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ (วิทยา วาโย และคณะ, 2563, น. 289) เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ ซึ่งประสิทธิผลคือผลสำเร็จหรือการบรรลุผลตามความมุ่งหมาย อาจเป็นได้ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (ณัฐวัชร จันทโรธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์, 2563, น. 3) ดังนั้น ทั้งผู้เรียนและผู้สอนในระบบออนไลน์จึงมีความจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งประสบ

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

ความสำเร็จตามเป้าประสงค์ บทความนี้จึงมุ่งเสนอการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ ปัญหาการเข้าถึงสื่อทั้งของผู้เรียนและผู้สอน เสนอแนะแนวทางการจัดการปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อการสนับสนุนของผู้บริหาร

การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้

การเข้าถึงตามนิยามของ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ให้ความหมายโดยสรุปได้ว่า เป็นการเข้าใจหรือรับรู้ในสิ่ง ๆ หนึ่งเป็นอย่างดี หรืออีกประการหนึ่งคือการเข้าใกล้ชิดเพื่อให้สามารถรับรู้ในสิ่งที่ต้องการทราบได้ ในส่วนของสื่อการเรียนรู้ กุลิสรา จิตรชญาวณิช (2563, น. 201–202, 208) ให้ความหมายว่า เครื่องมือที่เป็นตัวกลางในการช่วยผสานหรือส่งผ่านองค์ความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์แห่งการเรียนในครั้งนั้น ๆ โดยสื่อการเรียนรู้แบ่งได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) วัสดุ 2) เครื่องมือหรืออุปกรณ์ 3) เทคนิควิธี 4) สิ่งพิมพ์ 5) สื่อธรรมชาติ และ 6) บุคคลหรือวิทยากร

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้จึงสามารถจำแนกความหมายได้เป็น 2 นัยยะดังนี้

1) การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ หมายถึง การเข้าใจในลักษณะ รูปแบบ วิธีการ และการใช้ประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้นั้นอย่างลึกซึ้ง สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว โดยตั้งอยู่บนหลักความสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเกิดความเข้าใจในสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการสอนดีแล้ว ก็สามารถนำไปสู่การเลือกสรรสื่อการสอนที่ถูกต้อง โดยมองมิติเชิงการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ภูมิหลังผู้เรียน การเข้าถึงของผู้เรียน พฤติกรรมช่วงวัย ความแตกต่างในการรับรู้ ความพร้อมรับการเรียนรู้ หรืออื่น ๆ ตามแต่บริบทเชิงพื้นที่ ซึ่งสื่อการเรียนรู้ที่ถูกปรับแต่งให้สอดคล้องกับบทเรียนตามความเข้าใจของผู้ใช้สื่อนั้น จะเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดและทำให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน

2) การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ หมายถึง การมีสื่อการเรียนรู้นั้นอยู่กับตัวหรือสามารถเรียกใช้สืบค้น และเสาะหาให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อาทิ การมีเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถนำสื่อดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนนั้นได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งอาจมีสื่อการสอนที่ผู้สอนสามารถเข้าถึงและเรียกใช้

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

ได้จำนวนมาก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงผลของการใช้สื่อการเรียนรู้กับผู้เรียนกลุ่มนั้น ๆ เช่นกัน

จากที่กล่าวมานั้น การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ในความหมายทั้ง 2 นัยยะล้วนแต่สำคัญต่อการใช้สื่อที่เลือกสรรมาทั้งสิ้น เพราะหากผู้สอนมีสื่อหรือสามารถเรียกใช้สื่อนั้นได้ตามความหมายที่ 2 แต่ขาดความเข้าใจในการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตน สื่อนั้นก็ไร้ประโยชน์และไม่สามารถสนองตอบกับความต้องการในจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ แต่หากผู้สอนมีสื่อนั้นอยู่และมีความเข้าใจในรูปแบบ ลักษณะ กระบวนวิธีการใช้อย่างถี่ถ้วน ผู้สอนก็สามารถปรับประยุกต์ให้สื่อนั้นเป็นเครื่องมือส่งผ่านองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้ การใช้สื่อการเรียนรู้สามารถกล่าวได้ทั้งมุมมองของผู้สอนที่นำสื่อเหล่านั้นไปใช้เพื่อการสอนในชั้นเรียน และมุมมองของผู้เรียนที่เป็นผู้รับสื่อตลอดจนเรียนรู้จากสื่อนั้น

ปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ในการเรียนการสอนออนไลน์

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดการเรียนการสอนมีหลายประการ หนึ่งในปัญหานั้น คือ สื่อการเรียนรู้ ดังการศึกษาของ จิตติวิทย์ พิทักษ์ พงษ์พิทยา สัพโส และอิศรา ก้านจักร (2562, น. 231) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ปัญหาที่อยู่ในระดับมากที่สุด 2 รายการ คือ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและปัญหาการใช้สื่อการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ ยุทธนาวี เมืองซอง (2555, น. 99) ที่ได้สำรวจปัญหาการเรียนการสอนดนตรีช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โดยรวมของปัญหาจะอยู่ในระดับกลาง แต่ปัญหาด้านสื่อการสอนเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับมาก กระนั้น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสื่อก็ยังพบได้มากในปัจจุบัน ดังที่ สมเกียรติ พรพิสุทธิมาศ และอรุณ ชาญชัยเชาว์วิวัฒน์ (2565) กล่าวถึงปัญหาประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ คือ ความไม่พร้อมในการเข้าถึงสื่ออุปกรณ์ เช่นเดียวกับ Hamid R., Sentryo I. and Hasan S. (2020, pp. 85) Fatoni et al. (2020, pp. 570) และ ไทยรัฐออนไลน์ (2563) ที่กล่าวถึงข้อเสียของการเรียนออนไลน์ คือ การเข้าไม่ถึงสื่ออุปกรณ์ อินเทอร์เน็ต และเครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเรียน ซึ่งสื่อการเรียนรู้ถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ดังการศึกษาของ Rasmitadila et al. (2020, pp. 90) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้บรรลุผลในการเรียนออนไลน์ประการหนึ่งคือความพร้อมในการใช้สื่อการเรียนรู้ และ Samoylenko N., Zharko L. and Glotova A. (2022, pp. 49) ที่ศึกษาการใช้สื่อ ICT และ E–learning ในการสอน พบว่า สื่อเหล่านี้ช่วยให้เกิด

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ได้ ทั้งช่วยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน ช่วยในการประเมินผลการเรียน ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน รวมถึงช่วยสร้างทักษะทางภาษาและทักษะอื่นที่สำคัญให้กับผู้เรียนได้

เห็นได้ว่าปัญหาประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ คือสื่อการเรียนรู้ ซึ่งสื่อการเรียนรู้เป็นนับปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ ทว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้ยังคงมีอยู่แม้เวลาจะเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจประกอบด้วยบริบทและสถานการณ์ทางสังคมที่เป็นพลวัตก่อให้เกิดปัญหานั้นก็เป็นได้ ในที่นี้ผู้เขียนได้จำแนกเหตุแห่งปัญหาในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้อย่างกว้างไว้ 4 ประการ ได้แก่

1) ปัญหาบริบทสังคมและสภาวะวิกฤต ในประเด็นนี้สามารถเห็นได้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ในปัจจุบัน กล่าวคือ การเข้ามาของโรคซึ่งถือเป็นสภาวะวิกฤตทำให้รูปแบบการเรียนการสอนในที่ตั้งต้องปรับไปใช้รูปแบบออนไลน์ ดังการศึกษาของ ธงชัย ขุนาพรม และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี (2564, น. 87) ที่กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบันจากเดิมที่จัดในสถานที่ตั้งเป็นรูปแบบออนไลน์ ทำให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องการเข้าถึงสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนทั้งโทรศัพท์ โทรทัศน์ หรือคอมพิวเตอร์ ปัญหาเหล่านี้นำไปสู่ความล้มเหลวในการจัดการเรียนรู้ การขาดประสบการณ์การใช้งานหรือขาดสื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นผลให้เกิดการชะงักในการเข้าถึงสื่อหรือเทคโนโลยีที่จะเป็นประโยชน์ในชั้นเรียน เห็นได้ว่าบริบทสังคมและสภาวะวิกฤตล้วนส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งในส่วนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้จากในที่ตั้งเป็นรูปแบบออนไลน์ หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

2) ปัญหาการไม่ยอมรับและไม่ปรับตัว ประเด็นนี้ก็เห็นจะเป็นข้อหนึ่งที่ทำให้การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ทำได้ยากขึ้น เพราะในบางครั้งผู้สอนจะยึดติดกับการถ่ายทอดที่มุ่งให้ผู้เรียนเลียนแบบทักษะจากผู้สอนโดยตรง การสอนแบบตัวต่อตัว หรือการสอนแบบมุขปาถะ ด้วยวิธีการเหล่านี้จึงอาจเกิดการไม่ยอมรับในการเปลี่ยนผ่านของรูปแบบการสอน ไม่ปรับตัวกับสถานการณ์นั้น ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสื่อที่เป็นตัวกลางในการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ได้ อนึ่ง ในประเด็นนี้นอกจากการไม่ยอมรับและไม่ปรับตัวแล้ว อาจมีประเด็นอื่นที่ส่งผลได้ไม่มากก็น้อย คือ การยอมรับแต่ไม่ปรับตัวและการไม่ยอมรับแต่ปรับตัว ซึ่งประเด็นหลังนี้จะส่งผลต่อปัญหาที่น้อยกว่าหรืออาจไม่ก่อให้เกิดปัญหาเลย ในส่วนของการยอมรับและปรับตัวไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาในแง่ของกระบวนการเปลี่ยนผ่าน ทั้งนี้ ในเรื่องการยอมรับที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนการสอน

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

ออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 แง่หนึ่งอาจมาจากผู้เรียนร่วมด้วย ดังเช่นการศึกษาของ Egielewa P. et al. (2022, pp. 19–20) ที่ส่วนหนึ่งของการศึกษาพบว่าผู้เรียนให้การยอมรับในรูปแบบการเรียนออนไลน์ในระดับน้อย และโดยส่วนใหญ่ผู้เรียนเห็นว่าการเรียนในสถานที่ตั้งได้ผลดีกว่า จึงชอบการเรียนในห้องเรียนที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยมากกว่า สาเหตุหนึ่งก็เนื่องมาจากการเข้าถึงเทคโนโลยีและสัญญาณอินเทอร์เน็ต ดังนั้น ปัญหาในประเด็นนี้จึงเป็นอีกหนึ่งปัญหาพื้นฐาน ซึ่งเกิดขึ้นภายในจิตใจจากการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์แวดล้อม ในอีกแง่หนึ่งยังสะท้อนถึงความเป็นอนุรักษ์นิยมของระบบการศึกษา

3) ปัญหาทางการเงิน เนื่องจากสื่ออุปกรณ์หรือเครื่องมือทั้งทางกายภาพและเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์หลายชนิด ผู้ใช้จำเป็นต้องจัดซื้อเพื่อนำมาใช้งาน อาทิ แอปพลิเคชัน โปรแกรม หรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอนในเฉพาะเรื่อง เช่น โปรแกรมบันทึกโน้ต โปรแกรมบันทึกเสียง หรือโปรแกรมตัดต่อ สำหรับการเรียนดนตรี เป็นต้น ถ้าหากกล่าวถึงปัญหาที่ส่งผลต่อการเข้าถึงที่สำคัญยิ่งกว่า ปัญหานั้นคงเป็นการขาดแคลนเครื่องมือที่ใช้ในการสอนหรือการเรียน ซึ่งถือเป็นประตูบานแรกของการเข้าถึงสื่ออื่นผ่านช่องทางออนไลน์ ในประเด็นนี้สอดคล้องกับ สิทธิศักดิ์ จินดาวงศ์ และคณะ (2556, น. 148–149) ที่กล่าวถึงปัญหาการเข้าถึงสื่ออันเนื่องมาจากงบประมาณที่มีไม่เพียงพอ ทำให้ผู้สอนจำเป็นต้องใช้สิ่งที่มีอยู่อย่างจำกัดแทน เช่น การใช้หนังสือเรียนของ สสวท. ข้อดีคือสามารถใช้ได้ง่ายและสอดคล้องกับหลักสูตร แต่ข้อเสียคือเป็นองค์ความรู้ที่ไม่เป็นปัจจุบัน ในส่วนของปัญอื่น ๆ เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีไม่เพียงพอ หรือแม้กระทั่งรูปแบบวิธีการสอนที่ซ้ำเดิม เช่นเดียวกับ สุริยะ หาญพิชัย และฑัชวงษ์ จุลสวัสดิ์ (2564, น. 136–137) และวิเชียร มันแหล่ และคณะ (2564, น. 333) ที่ศึกษาผลกระทบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่าผู้ปกครองผู้เรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์และค่าอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีกับผู้เรียนที่มีความต่างด้านสภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ปัญหาทางการเงินจึงเป็นอีกประเด็นสำคัญ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในทางกายภาพ

4) ปัญหาเชิงนโยบาย ในประเด็นนี้สามารถเชื่อมโยงได้ถึงปัญหาการเงิน ตลอดจนปัญหาการไม่ยอมรับและไม่ปรับตัว กล่าวคือ หากผู้บริหารที่มีอำนาจกำหนดนโยบายขององค์กรไม่เห็นความสำคัญของสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนก็ไม่อาจเข้าถึงสื่อการสอนที่ดีและเหมาะสมกับการจัดสภาพห้องเรียนให้คล้ายคลึงกับห้องเรียนแบบปกติได้ อีกประการหนึ่ง คือ นโยบายสามารถเป็น

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

เครื่องชี้นำองค์กรให้ผู้ปฏิบัติงานปรับตัวตามสิ่งที่กำหนดขึ้นมาได้ ซึ่งหากไม่มีการกำหนดนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมก็อาจส่งผลให้เกิดการเมินเฉยต่อปัญหา แต่หากมีนโยบายว่าผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องปรับตัวและมีการสนับสนุนการปรับตัวด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ก็อาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องน้อมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น อย่างน้อยที่สุดในขั้นไม่ยอมรับแต่ปรับตัว ดังเช่น สุวิมล มธุรส (2564, น. 41) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรตระหนักต่อการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่สอดคล้องกับยุคความปกติใหม่ (New Normal) ซึ่งควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าถึงได้ สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมให้การเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น หากผู้กำหนดนโยบายเห็นปัญหา แก้ไขได้ตรงประเด็น และสอดคล้องกับสถานการณ์จริงก็จะช่วยคลี่คลายปัญหานั้นได้ไม่มากก็น้อย แต่หากผู้กำหนดนโยบายมองข้ามปัญหานั้นก็จะทับถมและทำให้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ไม่เกิดประสิทธิผล

แผนภาพที่ 1 ปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ในการเรียนการสอนออนไลน์

จากประเด็นเหตุแห่งปัญหาที่กล่าวถึงแล้วนั้น สังเกตได้ว่า ผลที่เกิดจากการเข้าไม่ถึงสื่อการเรียนรู้ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอน ดังนี้ 1) ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ขาดแรงจูงใจ รวมถึงขาดปัจจัยพื้นฐาน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรืออินเทอร์เน็ต

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

และ 2) ผู้สอนอาจละเลยหน้าที่ตนที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยวิธีการและสื่อที่หลากหลาย ไม่พัฒนาตนส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้รับความรู้ในสิ่งที่เป็นปัจจุบัน ขาดการบูรณาการและการคำนึงถึงบริบทที่เปลี่ยนไปของสังคม แต่ถึงอย่างไร ข้อเสนอเหล่านี้เป็นเหตุปัจจัยเพียงบางส่วนเท่านั้น เพื่อต้องการชี้ให้เห็นเหตุและผลของปัญหาอย่างกว้าง พอประมาณสำหรับการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิผลการเรียนรู้ออนไลน์

แนวทางการจัดการปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ออนไลน์

จากประเด็นปัญหาในหัวข้อก่อนหน้า ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการเรียนรู้ อันประกอบด้วย ผู้เรียน ในฐานะผู้รับและใช้สื่อ ผู้สอน ในฐานะผู้ใช้สื่อ และผู้บริหาร ในฐานะผู้บริหารนโยบายสื่อ ซึ่งหากมององค์กร (สถานศึกษา) อย่างองค์รวมแล้วจะพบว่าทุกเหตุเป็นผลให้เกิดปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ในที่นี้จึงจะนำเสนอแนวคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลง แก้ปัญหา และปรับเปลี่ยนองค์กร ทั้งเพื่อให้เกิดประสิทธิผล สร้างการพร้อมรับ ตลอดจนการปรับตัวให้บุคลากรองค์กรสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้ โดยผู้เขียนได้นำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงองค์กรของ Kurt Lewin มาใช้อธิบายและเป็นแนวทางโดยเบื้องต้นในการบริหารองค์กรเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในการเข้าถึงสื่อ หลักการดังกล่าวประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (Cummings, S., Bridgman, T., and Brown, K. G., 2016, pp. 33; Roşca, V. I., 2020, pp. 619–620; วรัชยา ศิริวัฒน์, 2554, น. 85–86)

ขั้นที่ 1 การละลายพฤติกรรม (Unfreezing Stage) ในขั้นนี้เป็นระยะเริ่มต้นจะกระทำโดยการสร้างแรงจูงใจเพื่อการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยผู้เขียนเห็นว่าการเปิดโอกาสและยอมรับความเป็นจริงของสังคมที่เปลี่ยนไปเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ต้องคำนึงถึงความคล่องตัว ความทันสมัย ความง่ายของการเข้าถึง ความครอบคลุมในเนื้อหาบทเรียน และประการสำคัญคือสนองตอบกับความแตกต่างของผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนและผู้เรียนจึงควรเปิดใจยอมรับเพื่อละลายคติความเชื่อว่าการเรียนการสอนในที่ตั้งตอบโจทย์มากที่สุด เพราะหากความเชื่อนั้นยังครอบงำก็จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนต้องเผ้ารอสถานการณ์คลี่คลายเสียก่อน ผนวกกับสถานการณ์ VUCA World ไม่สามารถคาดคะเนถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน เพราะถึงอย่างไรผู้เรียนก็ยังต้องเรียนในรายวิชานั้น ๆ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อไป ในขั้นนี้ผู้บริหารควรเป็นผู้ชี้แจงให้ทราบถึงความต้องการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน รวมถึงเปิดใจรับฟังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในประเด็นที่สถานศึกษา

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

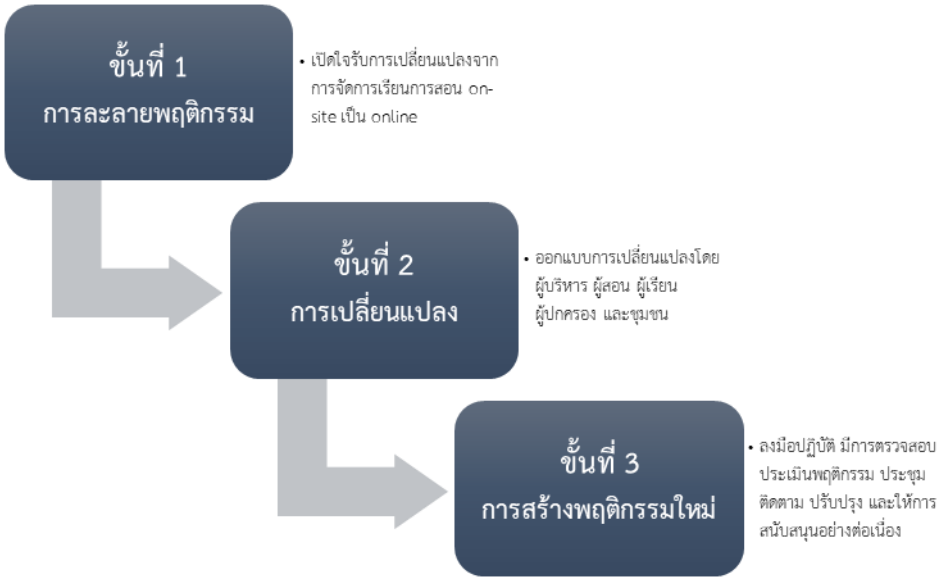
จำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ สอดคล้องกับ Johnson V. (2021) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาต้องการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนยังคงเรียนรู้ได้ ซึ่งไม่ควรปล่อยให้เป็นช่องว่างที่ละเลยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไป

ขั้นที่ 2 การเปลี่ยนแปลง (Changing or Moving Stage) เมื่อผ่านกระบวนการขั้นแรกแล้ว จึงควรริเริ่มปฏิบัติการวางแผนและออกแบบการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหาร ผู้สอน รวมทั้งผู้เรียน ด้วยเหตุที่ผู้เรียนจะได้รับผลกระทบจากการกระทำต่าง ๆ ของสถานศึกษาโดยตรง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดเพื่อสร้างโครงร่างการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น มากไปกว่านั้น โรงเรียนควรร่วมมือประสานงานกับชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจ ตลอดจนหาแหล่งสนับสนุนสื่อต่าง ๆ อาทิ สื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนที่มีเอกลักษณ์ มีการร่างแผนงานเพื่อระบุขั้นตอนและเครื่องมือเพื่อจัดการเรียนรู้ เช่น การเชิญผู้เชี่ยวชาญทางภูมิปัญญาในชุมชนร่วมให้ความรู้กับผู้เรียนในชั้นเรียนออนไลน์ ในที่นี้ผู้สอนจะต้องเป็นผู้จำแนกให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรนั้น ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา

อย่างที่กล่าวมาแล้ว การสนับสนุนจากทั้งชุมชน ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารจะเป็นจุดขับเคลื่อนสู่การเกิดพฤติกรรมใหม่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ใหม่ได้มากขึ้น โดยเฉพาะสื่อชุมชนที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งรอบตัว เข้าใจ และปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นที่ 3 การสร้างพฤติกรรมใหม่ (Refreezing Stage) ในขั้นนี้คือผลรวมของทั้ง 2 ขั้นข้างต้น กล่าวคือ เมื่อก้าวผ่านขั้นละลายพฤติกรรม ผ่านการสร้างความตระหนักต่อพลวัตของสังคมแล้ว จะต้องย่างสู่ขั้นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นจุดเริ่มต้นสู่การเข้าถึงสื่อ โดยผ่านกลไกความร่วมมือของหลายฝ่าย ในขั้นนี้จึงเป็นการนำกระบวนทัศน์ดังกล่าวสู่การลงมือปฏิบัติ ซึ่งการร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ยังคงต้องดำเนินการต่อเพื่อการตรวจสอบพฤติกรรมองค์กรที่สร้างขึ้นว่ามีความถูกต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนหรือไม่ รวมถึงประเมินว่าพฤติกรรมดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด โดยอาจมีการประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าชุดพฤติกรรมที่สร้างขึ้น ตลอดจนการปรับปรุงให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งสื่อการเรียนรู้ที่ดีควรได้รับการปรับเปลี่ยนเพื่อเสาะหานวัตกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ข้อสำคัญคือการสนับสนุนที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งเสริมให้พฤติกรรมการรับสื่อนั้นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างถาวร

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

แผนภาพที่ 2 แนวทางการจัดการปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้โดยประยุกต์จากแนวคิดของ Kurt Lewin

การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ในอนาคตจะยิ่งเป็นประเด็นสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ทำให้มีการคาดการณ์ได้ถึงความไม่แน่นอนในอนาคต จึงควรมองวิกฤตครั้งนี้ให้เป็นโอกาสในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา (สมพร ปานดำ, 2563, น. 12) ซึ่งยังมีแนวโน้มที่จะมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ดังที่ ใจทิพย์ ณ สงขลา และศิริเดช สุชีวะ (2564, น. 3, 11) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนในยุคปกติถัดไป (Next Normal) ที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้วยปัจจัยเหนี่ยวนำ 3 ประการ คือ คน เทคโนโลยี และวิธีการ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ 4 รูปแบบหลัก ได้แก่ แบบในที่ตั้ง (On–Site) แบบออนไลน์ (Online) แบบผสมผสาน (Blended Learning) และแบบผสมผสานและยืดหยุ่น (HyFlex Learning) สอดคล้องกับ ธานินทร์ อิทรวิเศษ ธนวัฒน์ เจริญษา และพิชญาภา ยวงสร้อย (2564, น. 331) ที่กล่าวถึงการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดว่าเป็นโอกาสที่เหมาะสมแก่การพัฒนาการศึกษา เพื่อสนองตอบกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในอนาคต จึงควรนำเข้าเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาใช้ในการศึกษาให้มากขึ้น รวมทั้งเน้นทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่แข็งทื่อ ในอีกด้านหนึ่ง นัฏฐิกา สุนทรธนผล และวรภพ ประสานตี (2564, น. 177) ก็ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนดนตรีภายหลังสิ้นสุดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ว่าควรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเสริม

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

การเรียนรู้ดนตรี อาทิ เทคโนโลยีผสานระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงและเสมือนจริง (AR) หรือการจำลองภาพให้เหมือนจริงแบบ 360 องศา (VR) เป็นต้น ดังนั้น องค์กรการศึกษาหรือสถานศึกษาควรได้รับการเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับปรุงรูปแบบการศึกษาให้สามารถเข้าถึงสื่อใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการให้การสนับสนุนของผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบริบททางการสอนให้กับสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งส่งผลต่อระดับปฏิบัติงานหรือระดับจุลภาค (Micro) ของผู้สอนและส่งต่อยังผู้เรียนอีกทอดหนึ่งผ่านการจัดการเรียนการสอนด้วยสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย (ทิศนา แขมมณี, 2563, น. 17–18) จากการศึกษาของ วรปรัชญ์ หลวงโย และคณะ (2564, น. 65–66) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าจุดแข็งหรือทักษะจำเป็นคือการมีความรู้ในด้านเทคโนโลยี รวมถึงสามารถนำความรู้นั้นไปปรับใช้ในการบริหารของตนได้ และโอกาสที่พบคือการมีส่วนร่วมกับชุมชนและการมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้แปลความได้ว่าผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 สามารถปรับตัวตามพลวัตทางสังคมได้ เช่นเดียวกับ ธีร์ ภวังคนันท์ (2564, น. 32) ที่กล่าวถึงการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ว่าควรจัดสรรสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารองค์ความรู้ของผู้สอนให้กับผู้เรียน

จากที่กล่าวมาทำให้ทราบได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทเป็นอย่างมากต่อการบริหารสื่อการเรียนรู้ ซึ่งหากผู้บริหารเห็นความสำคัญก็จะส่งผลให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในที่นี้ผู้เขียนจึงประมวลข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการให้การสนับสนุนของผู้บริหาร ดังนี้

1) นโยบายของผู้บริหาร โดยการจัดสรรและรวบรวมให้เป็นระเบียบเพื่อความง่ายในการเข้าถึง ผู้บริหารและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้เรียนและผู้สอน จะต้องเสนอความต้องการใช้สื่อต่าง ๆ ที่สนองตอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตลอดหลักสูตร เพื่อให้ทราบได้ว่าในคาบเรียนใดจำเป็นต้องใช้สื่อใด ไม่ว่าเป็นสื่อบุคคลที่อาจเชิญผู้มีความรู้เข้าร่วมบรรยาย หรือสื่อเครื่องมือออนไลน์ซึ่งหลายแพลตฟอร์มมีค่าใช้จ่ายเพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างไม่จำกัด ดังนั้น การวางแผนหลักสูตรว่าเป้าประสงค์สุดท้ายแล้วต้องการทักษะอะไร ต้องใช้สื่อใดเพื่อให้ตอบทักษะนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อการจัดสรรให้กับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

2) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ มีการผลักดันการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์กับผู้เรียนแต่ละพื้นที่ โดยผู้บริหารกำหนดนโยบายเพื่อสร้างเครือข่ายกับชุมชนและสังคม ให้มีการจัดประชุมเสนอแนะเพื่อประเมินสิ่งที่ควรลด สิ่งที่ควรพัฒนา สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข หรือสิ่งที่ควรสร้างขึ้นใหม่ เพื่อความก้าวหน้าขององค์ความรู้ในชุมชน เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาของชุมชน ทั้งช่วยสร้างการสืบต่อวัฒนธรรมนั้น ในรูปแบบนวัตกรรมสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเกม สื่อแอปพลิเคชัน สื่อเว็บไซต์ หรือสื่อการ์ตูนสำหรับการเรียนรู้ของเด็กเล็ก การร่วมกันวางแผนเพื่อเสาะหาเอกลักษณ์ชุมชนจะช่วยสร้างแรงขับทางสังคม ผู้สอนในฐานะผู้ร่วมสร้างสื่อจะมีความเข้าใจสื่อนั้นมากขึ้น เช่นเดียวกับผู้เรียนที่จะเห็นและตระหนักถึงองค์ความรู้จากสื่อนั้นได้อย่างรูปธรรมและใกล้ตัว

3) การจัดการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้มีนวัตกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดรับกับรูปแบบการศึกษาที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต ดังที่กล่าวแล้วว่าการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน ในอนาคตจึงมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการเรียนการสอนนอกที่ตั้งมากขึ้น อาทิ การเรียนแบบผสมผสาน การเรียนออนไลน์ หรือการเรียนแบบผสมผสานและยืดหยุ่น เป็นต้น จึงควรจัดให้มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เหมาะกับการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบ นอกจากสอดรับการรูปแบบการเรียนที่หลากหลายในอนาคตแล้ว ยังสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนเช่นกัน

4) การจัดอบรม เพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้และประดิษฐ์สื่อ โดยผู้บริหารสามารถให้การสนับสนุนบุคลากรในด้านนี้เพื่อให้เกิดผลและประโยชน์ในระยะยาวได้ ด้วยที่การอบรมและศึกษาดูงานเป็นการสร้างประสบการณ์ ผู้สอนจึงสามารถนำประสบการณ์ส่วนนั้นไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานศึกษาของตนได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง แต่ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์อย่างจริงจัง เพื่อให้ผลของประสบการณ์นั้นประสบผลสำเร็จและสามารถใช้กับผู้เรียนได้จริง กระนั้นอาจจัดในรูปแบบอื่นตามความเหมาะสมของผู้เข้าอบรม วิทยากร แหล่งเรียนรู้ สถานการณ์ หรือแม้กระทั่งงบประมาณ

5) การสนับสนุน ในประเด็นนี้เป็นส่วนสำคัญของการมีอยู่และการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ เพราะหากผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนและไม่คอยกระตุ้นสิ่งนี้ก็จะเลือนหายและไม่เกิดความต่อเนื่องตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนไปทุกขณะ ซึ่งผู้บริหารก็สามารถให้การสนับสนุนได้หลายรูปแบบทั้งทางวัตถุ เช่น การให้การสนับสนุนสิ่งของในการทำสื่อ การปรับเปลี่ยนอุปกรณ์และเทคโนโลยีให้ใหม่และเป็นปัจจุบันเสมอ เป็นต้น หรือในทางจิตใจ เช่น การให้คำชมเชย การให้กำลังใจในการ

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

ทำงาน การให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งการปฏิบัติตัวอย่างเสมอภาคเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้เสนอแนวคิดของตนอย่างอิสระ ซึ่งจะสร้างความผ่อนคลายในการปฏิบัติงานได้ ทั้งนี้ ข้อสำคัญคือการให้การสนับสนุนนั้นควรมีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีความหลากหลาย

ดังเห็นแล้วว่าผู้บริหารมีบทบาทต่อการกำหนดทิศทางในการสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งผู้บริหารที่สามารถกระทำและยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้จะได้ชื่อว่าเป็นผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ดังที่ ชัยยนต์ เพาพาน (2559) ได้เสนอคุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ว่าต้องมีลักษณะดังนี้ 1) ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมสั่งการเป็นผู้วางแผนปฏิบัติงานอย่างชาญฉลาด 2) เข้าใจและยอมรับในบริบทเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย 3) ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร 4) บริหารองค์กรในเชิงรุก 5) ตระหนักในการให้บริการต่อผู้รับบริการ (ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน) อย่างเป็นธรรม เสมอภาค และสร้างสรรค์ 6) ปรับขนาดองค์กรให้เล็กลงด้วยความคล่องตัวและขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 7) ส่งเสริมการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษา จากข้อเสนอนี้จึงสามารถสะท้อนคุณสมบัติผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้

บทสรุป

ปัญหาการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ยังคงมีให้เห็นอยู่เป็นปกติ ซึ่งการขาดการเข้าถึงอาจแยกได้เป็น 2 ประเด็น คือ การไม่เข้าใจโดยไม่สามารถนำสื่อนั้นไปปรับประยุกต์ใช้ได้ และการไม่มีสื่อการเรียนรู้เพื่อเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียน แต่ถึงอย่างไรปัญหาการเข้าถึงสื่อทั้ง 2 แบบย่อมส่งปัญหาซึ่งกันและกัน โดยสาเหตุของปัญหาเหล่านั้นเกิดจากบริบทสังคมและภาวะวิกฤต การไม่ยอมรับและไม่ปรับตัว ปัญหาทางการเงิน และปัญหาเชิงนโยบายเป็นเบื้องต้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอแนวทางการจัดการปัญหาโดยการเปลี่ยนแปลงองค์กรตามแนวคิดของ Kurt Lewin แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การละลายพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลง และการสร้างพฤติกรรมใหม่ ทั้งสิ้นนี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เรียนและผู้สอน และอีกตัวแปรหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จกับการเปลี่ยนแปลงได้ คือ ผู้บริหารองค์กร (สถานศึกษา) โดยผู้บริหารต้องวางแผนนโยบายการจัดสรรสื่อที่รวบรวมไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าถึงได้ตามความจำเป็น ผลักดัน

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือกับชุมชน ส่งเสริมความหลากหลายของนวัตกรรม ให้การอบรมและศึกษาดูงานแก่ผู้สอน และต้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเป็นปัจจุบันและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งนี้ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนและเกิดประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

บรรณานุกรม

กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 5 รูปแบบการเรียนการสอนรองรับการเปิดภาคเรียนให้เหมาะสมแต่ละภูมิภาคของประเทศ.** ค้นเมื่อ มีนาคม 3, 2565, จาก https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/19133

กุลิสรา จิตรชญาวณิช. (2563). **การจัดการเรียนรู้** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตติวิทย์ พิทักษ์, พงษ์พิทยา สัพโส และอิศรา ก้านจักร. (2562). **สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรีของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น.** วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(1), 225–237.

ใจทิพย์ ณ สงขลา และศิริเดช สุชีวะ. (2564). **การเปลี่ยนผ่านด้วยดิจิทัล: แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลแห่งชาติ.** วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้, 1(1), 1–13.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). **แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.** วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(1).

ณัฐวัชร จันทโรธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์. (2563). **ประสิทธิผลขององค์การ.** วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 9(2), 1–9.

ทิศนา แขมมณี. (2563). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). **สรุปข้อดีข้อเสีย การ 'เรียนออนไลน์' ดีหรือไม่ อย่างไร.** ค้นเมื่อ มีนาคม 4, 2565, จาก https://www.thairath.co.th/lifestyle/tech/1848004

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

ธงชัย ขุนาพรม และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2564). **ห้องเรียนออนไลน์สำหรับโรคอุบัติใหม่ในยุค New normal.** วารสารวิชาการรัตนบุศย์, 3(3), 83–88.

ธานินทร์ อิทรวิเศษ, ธนวัฒน์ เจริญษา, และพิชญาภา ยวงสร้อย. (2564). **ภาพสะท้อนการศึกษาไทยหลังภาวะโควิด 2019.** วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(4), 323–333.

ธีร์ ภวังคนันท์. (2564). **การบริหารการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด–19 ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่.** วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2(2), 25–32.

นัฏฐิกา สุนทรธนผล และวรภพ ประสานตี. (2564). การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนปฏิบัติทางดนตรีสู่การจัดการเรียนการสอนออนไลน์จากผลกระทบวิกฤต โควิด–19. **วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร,** 5(2), 159–179.

เบญจวรรณ เรืองศรี และคณะ. (2564). **การจัดการเรียนการสอนในยุค New Normal Covid–19 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ On Site.** วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11(2), 29–45.

ยุทธนาวี เมืองซอง. (2555). **สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีช่วงชั้นที่ 1–2 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.** วารสารการวิจัยกาสะลองคำ, 6(2), 99–106.

ฤดีมน ศรีสุพรรณ. (2559). **สังคมวิทยาการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วรปรัชญ์ หลวงโย และคณะ. (2564). **กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.** วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 16(2), 59–72.

วรัชยา ศิริวัฒน์. (2554). **การบริหารร่วมสมัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทยา วาโย และคณะ. (2563). **การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID–19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน.** วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 14(34), 285–298.

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

วิเชียร มันแหล่ และคณะ. (2564). **ผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด–19 จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(11), 327–240.

สมพร ปานดำ. (2563). **พลิกวิกฤตสู่โอกาสของอาชีวศึกษาไทยบนความปกติใหม่.** วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(7), 1–13.

สมเกียรติ พรพิสุทธิมาศ และอรุณ ชาญชัยเชาว์วิวัฒน์. (2565). **ปัญหาและความท้าทายในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์: การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จ.** วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา, 5(1).

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). **เข้าถึง.** ค้นเมื่อ มีนาคม 4, 2565, จาก https://dictionary.orst.go.th/

สิทธิศักดิ์ จินดาวงศ์ และคณะ. (2556). **การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ ระดับความต้องการพัฒนา การรับรู้และการเข้าถึงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศของครูแกนนำวิทยาศาสตร์.** วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 5(9), 141–153.

สุริยะ หาญพิชัย และฑัชวงษ์ จุลสวัสดิ์. (2564). **ผลกระทบของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด–19 สู่การปรับตัวสู่ชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี.** Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(9), 126–141.

สุวิมล มธุรส. (2564). **การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID–19.** วารสารรัชต์ภาคย์, 15(40), 33–42.

Chaichumkhun, J. (2564). **หัวไม่แล่น เรียนไม่ไหว ปัญหาที่นักเรียนกลับมาเผชิญ หลังเรียนออนไลน์อีกครั้งในช่วงวิกฤต.** ค้นเมื่อ มีนาคม 3, 2565, จาก https://thematter.co/quick-bite/online-study-again/132190

Cummings, S., Bridgman, T., and Brown, K. G. (2016). **Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management.** Human Relations, 69(1), 33–60. https://doi.org/10.1177/0018726715577707

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.

Egielewa, P. et al. (2022). **COVID–19 and digitized education: Analysis of online learning in Nigerian higher education.** E–learning and Digital Media, 19(1), 19–35.

Fatoni et al. (2020). **University Students Online Learning System During Covid–19 Pandemic: Advantages, Constraints and Solutions.** Systematic Reviews in Pharmacy, 11(7), 570–576.

Hamid, R., Sentryo, I. and Hasan, S. (2020). **Online learning and its problems in the Covid–19 emergency period.** Jurnal Prima Edukasia, 8(1), 85–94.

Johnson, V. (2021). **Strengths And Weaknesses Of Online Learning.** Retrieved March 4, 2022, from https://elearningindustry.com/strengths-and-weaknesses-of-online-learning

Rasmitadila et al. (2020). **The Perception of Primary School Teachers of Online Learning during the COVID–19 Pandemic Period: A Case Study in Indonesia.** Journal of Ethic and Cultural Studies, 7(2), 90–109.

Roşca, V. (2020). **Implications of Lewin's Field Theory on Social Change.** Proceedings of the International Conference on Business Excellence, 14(1), 617–625. https://doi.org/10.2478/picbe-2020-0058

Samoylenko, N., Zharko, L. and Glotova, A. (2022). **Designing Online Learning Environment: ICT Tools and Teaching Strategies.** Athens Journal of Education, 9(1), 49–62.

Syauqi, K., Munadi, S. and Triyono, M. B. (2020). **Students' perception toward vocational education on online learning during the COVID–19 pandemic.** International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE), 9(4), 881–886.

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

ผู้เขียน

นายไกรวิทย์ สุขวิน

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ดนตรีศึกษา)

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

E–mail: kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฏฐิกา สุนทรธนผล

อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา)

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

mail : kraiwit.sukwin@g.swu.ac.th

The Accessibility to Instructional Media for Online Leaning E-Effectiveness.